

Nr 190.

Godkänd av första kammaren den 3 maj 1946.

Godkänd av andra kammaren den 3 maj 1946.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1946/47 till understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst.

(Statsutskottets utlåtande nr 8, p. 276, samt memorial nr 95.)

Till Konungen.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 279 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1946) föreslagit riksdagen att till Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst för budgetåret 1946/47 anvisa ett anslag av 40 000 kronor.

I motionen I: 13 har hemställts, att riksdagen måtte höja anslaget till 75 000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen I: 13, till Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst för budgetåret 1946/47 under åttonde huvudtiteln anvisat ett anslag av 50 000 kronor.

Stockholm den 3 maj 1946.

Med undersåtlig vördnad.

Nr 191.

Godkänd av första kammaren den 3 maj 1946.

Godkänd av andra kammaren den 3 maj 1946.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fri undervisningsmateriel åt folkskolebarn m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 78.)

Till Konungen.

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under åttonde huvudtiteln (punkt 185) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna anslag till Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna

för tillhandahållande av fria läroböcker m. m., har Kungl. Maj:t i propositionen nr 59, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 8 februari 1946, framlagt förslag i ämnet.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehåft de likalydande motionerna I: 254 och II: 402, i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag till undervisningsmateriel skall utgå jämväl för elever i frivillig åttonde klass inom folkskolan.

Tillhandahållandet av kostnadsfri undervisningsmateriel.

Såsom av den av chefen för ecklesiastikdepartementet lämnade redogörelsen framgår har ett stort antal skoldistrikt vidtagit åtgärder för att helt eller delvis övertaga kostnaderna för barnens skolmateriel. I dessa distrikt tillämpas emellertid olika principer vid tilldelandet av materiel. Härtill kommer att det för fattiga kommuner är svårt att bära utgifter för detta ändamål. I likhet med departementschefen har riksdagen funnit, att det icke torde vara möjligt att utan statens medverkan ernå en tillfredsställande ordning på detta område.

Frågan om införande av fri undervisningsmateriel under statens medverkan för folkskolans barn har redan länge varit aktuell. Det av 1937 års skolmaterielsakkunniga framlagda förslaget i ämnet innebär i stort sett, att skoldistrikt skola vara skyldiga att utan behovsprövning tillhandahålla fria läroböcker och fri förbrukningsmateriel till samtliga elever. Kostnaderna härför skulle till väsentlig del bestridas av statsverket. Departementschefen har erinrat om att i vissa remissyttranden invändningar rests mot principen, att undervisningsmaterielen skulle tillhandahållas kostnadsfritt utan behovsprövning. Departementschefen har för egen del ansett, att man vid ställningstagandet till de sakkunnigas förslag borde bortse från dessa erinringar, och biträtt vad de sakkunniga på denna punkt förordat. Riksdagen ansluter sig till den av departementschefen sålunda uttalade uppfattningen. I detta sammanhang vill riksdagen framhålla, att riksdagen i likhet med skolöverstyrelsen anser, att de blivande föreskrifterna om fri skolmateriel torde bära givas en sådan utformning, att garantier vinnas mot en för det pedagogiska arbetet skadlig standardisering och uniformitet.

Arbetsböcker och förbrukningsmateriel bära — såsom departementschefen förordat — utlämnas helt som gåva. Läroböckerna uppdelas i egentliga läroböcker och läseböcker. Riksdagen är ense med departementschefen om att läroböcker bära lämnas som gåva samt att läseböcker för folkskolan ävensom bredvidläsningsböcker bära lämnas som lån. Dock torde i anslutning till vad departementschefen förordat även en läsebok för tredje klassen i folkskolan bära betraktas såsom lärobok och alltså lämnas som gåva åt eleverna. I likhet med departementschefen finner riksdagen det självklart, att psalmboken bör räknas till lärobokskategorien.

Riksdagen vill understryka departementschefens uttalande om att effektiv kontroll bör från skolans sida utövas över läroböckernas vård samt att varje elev bör utom i rena undantagsfall erhålla endast en bok av varje slag.

Riksdagen är även ense med departementschefen om att varje barn i samma familj bör erhålla egna läroböcker.

På av departementschefen anförda skäl anser riksdagen, att tillräckligt fasta grunder för beräkning av statsbidrag för närvarande saknas beträffande fortsättningskolan. Tillhandahållandet av fri undervisningsmateriel bör därför

begränsas till eleverna i folkskolan och i enlighet med departementschefens förslag göras obligatoriskt för skoldistriktet.

Vad departementschefen i övrigt i detta sammanhang anfört och föreslagit har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Statsbidragets storlek.

Departementschefens förslag innebär, att statsbidrag för genomförande av fri undervisningsmateriel i skoldistriktet skall utgå i form av ett visst bestämt belopp för barn och år, vilket belopp bör avpassas så, att det täcker största delen av kostnaderna för materielen. Enligt departementschefens mening bör statsbidragsbeloppet emellertid icke betraktas såsom en gång för alla fixerat, utan bör det tid efter annan underkastas revision i anslutning till prisutvecklingen och den pedagogiska erfarenhetens krav på ny undervisningsmateriel. Genomsnittskostnaderna för ifrågavarande undervisningsmateriel hava beräknats till mellan 11 och 12 kronor för barn och år. Departementschefen har i betraktande härav förordat, att statsbidraget för närvarande fastställas till 10 kronor för barn och år för samtliga skoldistrikt, att utgå för alla folkskoleelever, som fullgöra obligatorisk skolgång, alltså även för elever i obligatorisk åttonde klass, i den mån sådan förekommer.

Riksdagen har icke funnit något att erinra mot de av departementschefen förordade grunderna för statsbidragets utgående.

I motionerna I: 254 och II: 402 har hemställts, att statsbidrag till undervisningsmateriel måtte utgå jämväl för elever i frivillig åttonde klass inom folkskolan. I likhet med motionärerna anser riksdagen det önskvärt, att skoldistriktens intresse för anordnande av ett åttonde skolår på allt sätt stimuleras. Då ett bifall till motionerna enligt riksdagens mening skulle verka i denna riktning, har riksdagen funnit sig böra godtaga ifrågavarande motionsvis framställda förslag.

Riksdagen — som i övrigt icke funnit något att erinra mot vad departementschefen i detta sammanhang anfört — har i enlighet med vad departementschefen föreslagit anvisat ett anslag till bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. för nästa budgetår med ett belopp av 5 400 000 kronor.

Administration och kontroll m. m.

Riksdagen har icke funnit något att erinra mot vad departementschefen under detta avsnitt anfört och föreslagit.

Under återopande av vad riksdagen sålunda anfört får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 254 och II: 402, *dels* medgivit, att statsbidrag må utgå till bestridande av kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med vad riksdagen angivit, *dels ock* till Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m. för budgetåret 1946/47 under åttonde huvudtiteln anvisat ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor.

Stockholm den 3 maj 1946.

Med undersätlig vördnad.